

Україна у фокусі

31 січня – 6 лютого 2011 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
<i>Освіта.</i>	
<i>Проект закону про вищу освіту: імітація реформи.....</i>	<i>4</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

**31
січня**

У Києві відбулася акція протесту студентів, які вимагали від парламенту не голосувати за законопроект «Про вищу освіту (нова редакція)» № 7486-1, який представники парламентської більшості планують внести на розгляд Верховної Ради уже на цій сесії. Студенти вважають, що у цілому законопроект консервує українську систему вищої освіти і в низці випадків ще більше віддаляє її від європейських стандартів.

Суд не визнав вбивство журналіста Георгія Гонгадзе замовним. Про це повідомила адвокат Мирослави Гонгадзе Валентина Теличенко. За її словами, суддя Печерського райсуду Києва Суд не побачила замовлення у злочинному наказі экс-міністра внутрішніх справ Юрія Кравченка і вважає, що Пукач діяв не на замовлення, а виконував злочинний наказ. Адвокат наголосила, що це рішення суду буде оскаржене в Апеляційному суді.

**1
лютого**

Верховна Рада внесла зміни до Конституції у частині призначення дати наступних виборів президента та Верховної Ради. За відповідне рішення проголосувало 310 депутатів. Зокрема, 180 депутатів від Партії регіонів, БЮТ – 7, НУНС – 41, комуністів – 25, Народної партії – 20, позафракційних – 37. Таким чином, згідно з ухваленими змінами, чергові парламентські вибори відбудуться у жовтні 2012 року, а президентські – у березні 2015 року.

Президент Європарламенту Єжи Бузек висловив розчарування тим, що Генеральна прокуратура України не пустила лідера партії ВО «Батьківщина» Юлію Тимошенко в Брюссель. Про це у Брюсселі повідомив прес-секретар Президента Європарламенту Роберт Голянські. Він також повідомив, що Президент Бузек стурбований згортанням свобод в Україні, а також тенденцією до кримінального переслідування опозиційних політиків.

У Харкові на площі Свободи перед будівлею облдержадміністрації підприємці провели акцію протесту із вимогами відставки Кабінету міністрів України та Верховної Ради. За словами голови харківської міської профспілки підприємців Олександра Шармара, підприємці незадоволені прийнятим Податковим кодексом, оскільки він не вводить мораторій на перевірки підприємницької діяльності, на чому наполягали учасники попереднього підприємницького Майдану.

Лютий в Україні почався з повідомлень про подорожчання електроенергії, комунальних послуг та пального. Економісти прогнозують подальше підвищення цін на продовольство та інші товари.

**2
лютого**

Народний депутат від блоку Наша Україна-Народна Самооборона Володимир Ар'єв заявив, що голосування за зміни до Конституції України, було спотворене. За його словами, система "Рада", яка фіксує результати голосування, зареєструвала його голос, в той час як картка

народного депутата, якою він має голосувати, перебувала з ним в Сполучених Штатах. В опозиції також заявляють, що принаймні 25 депутатів з тих, чії картки голосували, були відсутні в залі засідань.

3
лютого

Президент Віктор Янукович підписав закони "Про доступ до публічної інформації" та "Про інформацію". Нагадаємо, закони передбачають, що будь-яка інформація, якою володіє чиновник, має бути доступною для суспільства, окрім таємної і конфіденційної. М того, закон передбачає 5-денний термін відповіді на інформаційний запит або ж 48-годинний - у разі надзвичайної ситуації.

4
лютого

Україна більше не є пріоритетом для Європейського Союзу. Про це на конференції з питань розвитку Європи у Лісабоні заявив Президент Європарламенту.

Єжи Бузек зазначив, що занепокоєний станом свободи слова та преси в Україні і вважає, що наразі питання незалежності судової влади та прозорість верховенства права в Україні під сумнівом. За словами Бузека, тепер євродепутати покладають свої надії щодо розвитку регіону на Молдову. Щоправда, Президент Європарламенту висловив сподівання на те, що Україна повернеться на правильний шлях.

II. Аналітична довідка

✓ *Освіта*

ПРОЕКТ ЗАКОНУ ПРО ВИЩУ ОСВІТУ: ІМІТАЦІЯ РЕФОРМИ

31 січня у Києві відбулася акція протесту студентів, які вимагали від парламенту не голосувати за законопроект «Про вищу освіту (нова редакція)» № 7486-1, який представники парламентської більшості планують внести на розгляд Верховної Ради уже на цій сесії. Свою занепокоєність багатьма положеннями законопроекту висловили також депутати від опозиції та представники експертного середовища. Не всі схвально оцінюють ідею його прийняття і всередині владної команди.

Які позитивні нововведення та загрози містить законопроект про вищу освіту? Чи ухвалить його Верховна Рада?

Ситуація навколо законопроекту

У листопаді минулого року Міністерство освіти і науки (МОН, з 10 грудня минулого року – Міністерство освіти і науки, молоді та

спорту, МОНМС) України підготувало та розмістило на власному сайті проект закону «Про вищу освіту». Законопроект одразу ж викликав

багато зауважень з боку освітянських експертів і представників українських вишів, які вказували на те, що він зовсім не реформує вищу освіту відповідно до європейських стандартів, а в деяких сферах суттєво погіршує ситуацію. Тоді практично всі критичні думки, висловлені щодо законопроекту, було проігноровано, і вже в грудні у Верховній Раді було зареєстровано ідентичний законопроект, внесений депутатами від Партії регіонів.

13 січня цього року стало відомо, що законопроект дістав схвалення парламентського комітету з питань освіти і науки. Однак представники

опозиції зазначили, що це рішення було нелегітимним, адже під час розгляду законопроекту в комітеті не було кворуму. 1 лютого, після акцій протесту студентів, профільний комітет вирішив не включати проект до порядку денного. Натомість, було ухвалено рішення про необхідність його публічного обговорення, на кшталт громадських слухань. Разом з тим, не можна виключати можливості того, що це стане лише тимчасовою поступкою опонентам законопроекту, і його буде включено до порядку денного парламенту в недалекому майбутньому.

Зміст законопроекту

Необхідність реформувати сферу вищої освіти є очевидною для всіх учасників освітнього процесу. За задумом розробників законопроекту № 7486-1, він мав би наблизити українську систему вищої освіти до європейських стандартів, посилити автономність вишів і в цілому підвищити якість вищої освіти. Однак, на думку експертів, він не виконав жодну з поставлених цілей. При цьому кількість загроз, закладених у ньому, значно перевищує кількість позитивних новел. До останніх експерти відносять, передусім, законодавче закріплення системи зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) як важливого критерію зарахування абітурієнтів до вишів, а також певні норми, що наближають систему української вищої освіти до Болонського процесу. Зокрема, схвальну оцінку дістало введення системи освітньо-кваліфікаційних рівнів і запровадження категорії доктора філософії. Проте й це нововведення було сприйнято неоднозначно, адже на думку багатьох експертів, доктор філософії став

просто іншою назвою попереднього наукового ступеня кандидата наук. Значно більше уваги привернули негативи законопроекту. По-перше, експерти попереджують, що прийняття цього закону посилить централізацію освіти і обмежить автономію вишів, зокрема, у сфері змісту освіти, який і надалі буде визначати МОНМС на власний розсуд. По-друге, абсолютно неприйнятним, на думку експертів, є впровадження кількісного критерію для визначення статусу вишів. Так, законопроект передбачає, що класичним університетом буде лише той вищий навчальний заклад, у якому навчається не менше десяти тисяч студентів. Таке нововведення порушує логіку класифікації вишів, адже бере до уваги лише формальний показник, який аж ніяк не свідчить про якість викладання. У разі втілення цієї норми в життя статусу університету можуть бути позбавлені навіть ті виші, які за багатьма рейтингами є одними з найкращих в Україні – зокрема, Національний університет «Києво-Могилянська академія». По-третє, в новому законопроекті вища освіта і

надалі лишається відірваною від потреб ринку праці, що, звісно, не стимулюватиме вищі готувати кваліфікованих і конкурентоздатних спеціалістів.

По-четверте, законопроект не передбачає жодних норм для покращення мобільності викладачів і студентів, не даючи їм змоги інтегруватися в європейський і світовий освітній простір. По-п'яте, у ньому не міститься жодних згадок про кредитно-модульну систему, яка є одним з невід'ємних складників Болонського процесу. У цілому законопроект консервує українську систему вищої освіти і в низці випадків ще більше віддаляє її від європейських стандартів.

Негативний вплив прийняття вказаного законопроекту матиме і на студентство. Найбільше критики з боку студентів викликало його положення про те, що розмір плати за навчання може коригуватися з урахуванням коефіцієнту інфляції протягом усього строку навчання. Враховуючи, що поняття «коефіцієнт інфляції» в українському законодавстві немає, це може призвести до необґрунтованого і

неодноразового підвищення плати за навчання з боку вишів. Крім того, серйозні зауваження викликає запропонована схема вступу до вишів. З одного боку, в законопроекті вилучено гарантію щодо прийняття на перший курс на безоплатній основі студентів інших, окрім денної, форм навчання. З іншого боку, законопроект визначає критеріями прийому абітурієнтів не лише результати ЗНО, а й внутрішній бал вишу, а також передбачає можливість зараховувати абітурієнтів поза конкурсом. На думку експертів, це створить умови для виникнення корупційних схем при вступі до вишів, а також порушить рівність прав абітурієнтів. Під загрозою може опинитися також студентське самоврядування, адже новий законопроект вилучає норму діючого закону про фінансування його органів в розмірі не менше 0,5% спеціального фонду відповідного вишу. Таким чином, законопроект суттєво обмежує права абітурієнтів і студентів, що в кінцевому результаті може призвести до втрати багатьма з них можливості навчатися у вишах.

Висновки і рекомендації

Отже, законопроект «Про вищу освіту», розроблений Міністерством освіти і науки та згодом внесений у парламент депутатами від Партії регіонів, не зможе реформувати існуючу нині систему вищої освіти, а натомість ще більше законсервує її та суттєво обмежить автономію вишів і права студентів. Відмова профільного парламентського комітету вносити його на розгляд Верховної Ради стала вагомим успіхом опонентів законопроекту, однак важко бути впевненим у тому, що його не буде поставлено на голосування в парламенті вже в найближчому майбутньому.

Зважаючи на насиченість законопроекту № 7486-1 серйозними вадами, найоптимальнішим виходом із ситуації стала б розробка нового законопроекту, який би врахував усі зауваження, висловлені експертами. Інакше, парламентському комітетові з питань освіти і науки слід організувати справді відкриті громадські слухання щодо законопроекту, у яких на рівноправних засадах взяли б участь представники усіх

Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

зацікавлених сторін – Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, вищих навчальних закладів, студентських і громадських організацій. За результатами цих слухань до відповідного законопроекту має бути внесено серйозні правки, які б сприяли наближенню української вищої освіти до європейських стандартів.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, який пропонує добірку основних політичних подій в Україні, а також коментарі та рекомендації профільних експертів стосовно подій, які мали місце протягом тижня.

Експерти:

Лілія Гриневич

Леся Орбець

Аналітики:

Ірина Бекешкіна

Олексій Сидорчук

Наталя Якимчук (координатор проекту)

Головний редактор випуску:

Ірина Філіпчук

Інформаційно-аналітичний бюлетень «Україна у Фокусі» видається Фондом «Демократичні ініціативи» (ДФ) в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID) та здійснюється Pact Inc. Щотижневий випуск бюлетеня став можливий завдяки щирій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст випуску є винятковою відповідальністю ДФ та не обов'язково відображає точку зору USAID, Pact Inc або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього бюлетеня у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.